

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priština, 6. shkurt 2018. godine
Br. ref.: RK 1194/18

REŠENJE O NEPRIHVATLJIVOSTI

u

slučajevima br. KI97/17, KI99/17, KI 115/17 i KI121/17

Podnosilac

**Mala Mala
Ali Salihu
Nuriye Beka
Xhevat Xhinovci**

**Ocena ustavnosti 4 (četiri) rešenja Vrhovnog suda Kosova
od 20. marta 2017. godine**

USTAVNI SUD REPUBLIKE KOSOVO

u sastavu:

Arta Rama-Hajrizi, predsednica
Ivan Čukalović, zamenik predsednika
Altay Suroy, sudija
Almiro Rodrigues, sudija
Snezhana Botusharova, sudija
Bekim Sejdiu, sudija
Selvete Gërxhaliu-Krasniqi, sudija i
Gresa Caka-Nimani, sudija

Podnosilac zahteva

1. Zahtev KI97/17 je podneo Mala Mala; zahtev KI99/17 je podneo Ali Salihu; zahtev KI115/17 je podnela Nuriye Beka i zahtev KI121/17 je podneo Xhevat Xhinovci (u daljem tekstu: podnosioci zahteva). Svi podnosioci zahteva su sa prebivalištem u opštini Srbica.

Osporena odluka

2. Podnosioci zahteva osporavaju sledeće 4 (četiri) odluke Vrhovnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Vrhovni sud):
 1. Mala Mala - rešenje Rev. br. 393/2016 od 20. marta 2017. godine, koje mu je uručeno 27. juna 2017. godine;
 2. Ali Salihu - rešenje Rev. br. 415/2016 od 20. marta 2017. godine, koje mu je uručeno 17. avgusta 2017. godine;
 3. Nuriye Beka - rešenje Rev. br. 413/2016 od 20. marta 2017. godine, koje mu je uručeno 25. avgusta 2017. godine;
 4. Xhevat Xhinovci - rešenje Rev. br. 423/2016 od 20. marta 2017. godine, koje mu je uručeno 26. avgusta 2017. godine;

Predmetna stvar

3. Predmetna stvar zahteva je ocena ustavnosti osporenih odluka, kojima se tvrdi da su podnosiocima zahteva povređena prava garantovana članom 21. [Opšta načela], 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava Republike Kosovo (u daljem tekstu: Ustava), članom 6. (Pravo na pravično suđenje) Evropske konvencije o zaštiti osnovnih ljudskih prava i sloboda (u daljem tekstu: EKLjP) i članom 15. Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima (u daljem tekstu: UDLjP).

Pravni osnov

4. Zahtevi se zasnivaju na stavu 7 člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, članu 22. [Procesuiranje podnesaka] i 47. [Individualni zahtevi] Zakona o Ustavnom sudu Republike Kosovo br. 03/L-121 (u daljem tekstu: Zakon) i pravilu 29 [Podnošenje podnesaka i odgovora] Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Kosovo (u daljem tekstu: Poslovnik).

Postupak pred Sudom

5. Dana 18. avgusta 2017. godine, podnosilac zahteva Mala Mala je podneo zahtev KI97/17 i podnosilac zahteva Ali Salihu je podneo zahtev KI99/17 Ustavnom sudu Republike Kosovo (u daljem tekstu: Sud).
6. Dana 22. avgusta 2017. godine, predsednica Suda je imenovala za slučaj KI97/17 sudiju Selvete Gërxhaliu-Krasniqi za sudiju izvestioca i Veće za razmatranje, sastavljeno od sudija: Almiro Rodrigues (predsedavajući), Snezhana Botusharova i Ivan Čukalović.
7. Dana 8. septembra 2017. godine, predsednica Suda je u skladu sa pravilom 37.1 Poslovnika naložila spajanje zahteva KI97/17 sa zahtevom KI99/17. Ovim nalogom je odlučeno da sudija izvestilac i sastav Veća za razmatranje bude isto sa onim koji je odlučila predsednica za imenovanje sudije izvestioca i Veća za razmatranje za slučaj KI97/17 dana 22. avgusta 2017. godine.

8. Istog datuma, Sud je obavestio podnosiocima o registraciji i spajanju zahteva KI99/17 sa zahtevom KI97/17. Sud je obavestio i Vrhovni sud o registraciji i spajanju zahteva.
9. Dana 26. septembra 2017. godine, podnositeljka zahteva Nuriye Beka je podnela zahtev KI115/17 Sudu.
10. Dana 3. oktobra 2017. godine, predsednica Suda je u skladu sa pravilom 37.1 Poslovnika naložila spajanje zahteva KI115/17 i KI 99/17 sa zahtevom KI97/17. Ovim nalogom je odlučeno da sudija izvestilac i sastav Veća za razmatranje bude isto sa onim koji je odlučila predsednica za imenovanje sudije izvestioca i Veća za razmatranje za slučaj KI97/17 dana 22. avgusta 2017. godine.
11. Dana 5. oktobra 2017. godine, Sud je obavestio podnosiocima o registraciji i spajanju zahteva KI97/17 i KI99/17 sa zahtevom KI115/17. Istog datuma, Sud je obavestio Vrhovni sud o registraciji i spajanju zahteva.
12. Dana 11. oktobra 2017. godine, podnosilac zahteva Xhevat Xhinovci je podneo zahtev KI121/17 Sudu.
13. Dana 24. oktobra 2017. godine, predsednica Suda je u skladu sa pravilom 37.1 Poslovnika naložila spajanje zahteva KI121/17, KI115/17, KI 99/17 i sa zahtevom KI97/17. Ovim nalogom je odlučeno da sudija izvestilac i sastav Veća za razmatranje bude isto sa onim koji je odlučila predsednica za imenovanje sudije izvestioca i Veća za razmatranje za slučaj KI97/17 dana 22. avgusta 2017. godine.
14. Dana 27. oktobra 2017. godine, Sud je obavestio podnosiocima o registraciji i spajanju zahteva KI99/17, KI115/17, KI121/17 sa zahtevom KI97/17. Sud je obavestio i Vrhovni sud o registraciji i spajanju zahteva.
15. U međuvremenu, 16. oktobra 2017. godine, Sud je takođe poslao zahtev Osnovnom sudu u Mitrovici – Ogranku u Srbici da predstavi datume prijema osporenih odluka Vrhovnog suda od strane 3 (tri) podnosilaca zahteva koje nisu priložili zahtevu. Isti zahtev je poslat i 3 (trojici) podnosilaca zahteva.
16. Dana 13. novembra 2017. godine, Osnovni sud u Mitrovici – ogranak u Srbici je dostavio Sudu povratnice koje pokazuju datume kada su 3 (trojica) podnosilaca zahteva primili osporene odluke kao što je tražio Sud 16. oktobra 2017. godine.
17. Dana 10. januara 2018. godine, Veće za razmatranje je razmotrilo izveštaj sudije izvestioca i jednoglasno iznelo preporuku Sudu o neprihvatljivosti zahteva.

Pregled činjenica

18. Između 17. maja 2010. godine i 5. marta 2012. godine, podnosioci zahteva su, svaki individualno, podneli zahteve Osnovnom sudu u Mitrovici – Ogranku u Srbici (u daljem tekstu: Osnovni sud) protiv Vlade Republike Srbije, tužeći je za

naknadu materijalne i nematerijalne štete koja im je izazvana između 1998. i 1999. godine.

19. Između 24. jula 2013. godine i 3. septembra 2014. godine, Osnovni sud je individualnim odlukama odbacio tužbe podnosilaca zahteva i proglasio se nenadležnim da odlučuje o ovoj pravnoj stvari.
20. Podnosioci zahteva su se žalili protiv odluka Osnovnog suda pred Apelacionim sudom Kosova (u daljem tekstu: Apelacioni sud). Oni su tvrdili bitnu povredu odredaba parničnog postupka, jer prema podnosiocima zahteva neke od tih odredaba nisu primenjene i nisu uzete u obzir. Podnosioci zahteva su tražili da se odluke Osnovnog suda ponište i zahtevi podnosilaca proglase prihvatljivim.
21. Između 3. aprila 2015. godine i 16. maja 2016. godine, Apelacioni sud je doneo odvojene odluke, kojima je odbio svaku žalbu podnosilaca zahteva i obrazložio da je na osnovu zakonskih odredaba prvostepeni sud pravilno ocenio da nije nadležan da ove sporove. Ovim odlukama, Apelacioni sud je potvrdio odluke Osnovnog suda.
22. Svaki podnosilac zahteva je blagovremeno podneo odvojen zahtev za reviziju pred Vrhovnim sudom zbog bitne povrede odredaba parničnog postupka. Oni su tražili da se njihove revizije usvoje, odluke Apelacionog suda i Osnovnog suda ponište i stvar vrati na preispitivanje i ponovno odlučivanje Osnovnom sudu.
23. Dana 20. marta 2017. godine, Vrhovni sud je doneo odvojene odluke i odbio revizije svih podnosilaca zahteva kao neosnovane. Vrhovni sud je u svakoj svojoj odluci obrazložio da je u konkretnom slučaju reč o pravno – imovinskom sporu u stranoj državi i da važe norme međunarodnog prava za koji domaći sud nije nadležan da odluči.
24. Vrhovni sud je dalje obrazložio da se odredbe člana 28. ZPP-u ne mogu primeniti, jer se u njihovom slučaju ne radi o fizičkom ili stranom pravnom licu, već stranoj državi sa kojim država Kosovo na čijoj je teritoriji naneta šteta nije zaključila nikakav međunarodni sporazum u vezi sa nadležnošću domaćih sudova za tu vrstu sporova.

Navodi podnosioca

25. Tvrdnje podnosilaca zahteva su identične, stoga, Sud ih predstavlja kao iste tvrdnje.
26. Podnosioci zahteva tvrde da su im odlukama Vrhovnog suda povređena prava garantovana članom 21. [Opšta načela], 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, članom 6. (Pravo na pravično suđenje) EKLjP i članom 15 UDLjP.
27. Podnosioci zahteva tvrde da su redovni sudovi *“pogrešno sprovedi primenjivi zakon u vezi sa mesnom jurisdikcijom Osnovnog suda [...]jer je mesno*

nadležni sud za suđenje u pravnim predmetima, uvek sud na čijoj teritoriji je izvršen zločin, moralna, odnosno materijalna šteta! Ova definicija i validni pravni stav se podudara i sa interesom oštećene stranke, principom ekonomije u sudskim i upravnim postupcima, kao i u skladu sa međunarodnim principom per loci”.

28. Podnosioci zahteva izjavljuju da im nije *“pružana pravna mogućnost da se tretiraju isto u zakonskom postupku prema primenjivom zakonu Kosova, [...] i dobrim sudskim praksama iz regiona.”*
29. Podnosioci zahteva, pozivajući se na član 21, stav 2 Ustava, tvrde da redovni sudovi *“nisu primenili unapređene međunarodne standarde o ljudskim pravima. Jedan od standarda je pružanje mogućnosti oštećenoj stranci za iniciranje pitanja naknade moralne i materijalne štete nanesene kao rezultat direktnog delovanja od strane srpskih organa”.*
30. Podnosioci zahteva, pozivajući se dalje na član 54. Ustava, izjavljuju *“da im je negirano pravo na sudsku zaštitu, pravo na pristup domaćoj pravdi i institucionalna garancija o zaštiti prava građana”.*
31. Podnosioci zahteva su se pozivali na primere koji su dozvolili žrtvama Drugog svetskog rata *“da podnesu pojedinačne tužbe u domaćim sudovima radi naknade štete koju je nanela SR Nemačka”.* U tom smislu, oni preciziraju slučajeve Grčke, Italije i Sjedinjenih američkih država, gde je pojedincima data mogućnost da traže naknadu za *„štete koje je nanela Nemačka tokom II svetskog rata, u skladu sa međunarodnim principom „per loci”.*”
32. Na kraju, podnosioci zahteva traže od Suda poništenje odluka redovnih sudova i da *“traži od Osnovnog suda u Mitrovici – ogranak u Srbici da ponovo procesira i dosudi u skladu sa primenjivim zakonom i dobrim sudskim praksama u pravnom predmetu o moralnoj i materijalnoj nadoknadi [...]”.*

Prihvatljivost zahteva

33. Sud će prvo razmotriti da li je zahtev ispunio uslove prihvatljivosti, utvrđene u Ustavu, dalje propisane u Zakonu i predviđene u Poslovniku.
34. U tom smislu, Sud se poziva na stavove 1 i 7, člana 113. [Jurisdikcija i ovlašćene strane] Ustava, koji propisuju:
 1. *Ustavni sud odlučuje samo u slučajevima koje su ovlašćene strane podnele sudu na zakonit način.*
(...)
 7. *Pojedinci mogu da pokrenu postupak ako su njihova prava i slobode koje im garantuje ovaj Ustav prekršena od strane javnih organa, ali samo kada su iscrpeli sva ostala pravna sredstva, regulisanim zakonom.*
35. Sud se poziva na član 49. [Rokovi] Zakona, koji propisuje:

Podnesak se podnosi u roku od 4 meseci. Rok počinje od dana kada je podnosilac primio sudsku odluku.

36. Sud smatra da su 4 (četiri) podnosilaca zahteva ovlašćene strane, koji osporavaju akt javnih organa, nakon što su iscrpeli pravna sredstva na raspolaganju i zahtevi su podneti u roku od 4 (četiri) meseca kao što je propisano zakonom.

37. Međutim, Sud se dalje poziva na član 48. Zakona [Tačnost podneska], koji propisuje:

Podnosilac podneska je dužan da jasno naglasi to koja prava i slobode su mu povređena i koji je konkretan akt javnog organa koji podnosilac želi da ospori.

38. Pored toga, Sud se poziva i na stavove (1) (d) i (2) (d) pravila 36 [Kriterijum o prihvatljivosti] Poslovnika, koji propisuju:

(1) Sudu je dozvoljeno da rešava zahtev:

[...]

(d) ako je zahtev prima facie opravdan ili nije očigledno neosnovan."

(2) Sud proglašava zahtev kao očigledno neosnovan kada zaključi:

[...]

(d) da podnosilac zahteva nije u dovoljnoj meri potkrepeo svoju tvrdnju.

39. Sud podseća da podnosioci zahteva tvrde da su im redovni sudovi povredili prava koja su garantovana Ustavom, EKLjP i UDLjP, uglavnom prava koja se odnose na pravo na pravično i nepristrasno suđenje i sudsku zaštitu prava.

40. S tim u vezi, Sud primećuje da podnosioci zahteva tvrde da su redovni sudovi pogrešno tumačili zakon na snazi kada su se pozivali na mesnu nadležnost Osnovnog suda, tvrdeći da je sud na čijoj je teritoriji nastala šteta nadležni sud za suđenje njihovih pravnih pitanja.

41. Sud, stoga, smatra da se tvrdnje podnosilaca zahteva u suštini odnose na tumačenja koje su dali redovni sudovi proceduralnih odredbi u vezi sa njihovom mesnom jurisdikcijom i nadležnosti da se bave zahtevima podnosilaca.

42. Sud naglašava da nije njegova dužnost da se bavi činjeničnim ili zakonskim greškama koje su navodno počinili redovni sudovi u ocenjivanju dokaza ili primeni zakona (zakonitosti), osim i u meri su u kojoj su povredili prava i slobode zaštićene Ustavom (ustavnost). U stvari, uloga redovnih sudova je da tumače i primenjuju relevantna pravila procesnog i materijalnog prava (vidi: *mutatis mutandis*, presuda ESLjP od 21. januara 1999. godine, *Garcia Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, stav 28).

43. Potpuna verifikacija činjeničnog stanja i pravilna primena zakona je u punoj nadležnosti redovnih sudova (pitanje zakonitosti). Shodno tome, Ustavni sud ne može da deluje kao „sud četvrtog stepena“ (vidi: slučaj ESLJP od 16. septembra 1996. godine, *Akdivar protiv Turske*, br. 21893/93, stav 65, vidi, i: *mutatis mutandis*, slučaj Ustavnog suda KI86/11, podnosilac zahteva: *Milaim Berisha*, 5. aprila 2012. godine).
44. Sud primećuje da je Vrhovni sud ocenio tumačenje Apelacionog suda i Osnovnog suda o proceduralnim odredbama koje se tiču njihove nadležnosti za rešavanje zahteva podnosioca.
45. Vrhovni sud je prilikom razmatranja tvrdnji podnosioca zahteva obrazložio da su Osnovni sud i Apelacioni sud pravilno primenili odredbe člana 18, stav 3 i člana 39, stav 1 i 2 Zakona o parničnom postupku kada su izjavili da nisu nadležni za ova pravna pitanja. Zbog toga je Vrhovni sud odbacio tvrdnje podnosioca zahteva, jer je u njihovom slučaju opšta mesna nadležnost na sudu na čijoj se teritoriji nalazi sedište Skupštine Republike Srbije i ne nalazi na teritoriji kosovskih sudova.
46. Vrhovni sud je u nastavku naveo da se u slučaju podnosioca zahteva „*bavimo sa stranom državom, sa kojom do aktuelnog trenutka država Kosovo na čijoj teritoriji ne izazvana šteta, nije sklopila nikakav međunarodni sporazum (bilateralni i dr.) o nadležnosti domaćih sudova za ovu vrstu sporova*“.
47. Sud smatra da su zaključci Osnovnog suda, Apelacionog suda i Vrhovnog suda doneti nakon detaljnog ispitivanja svih argumenata koje su podneli podnosioci zahteva. Na ovaj način, podnosiocima zahteva je data mogućnost da u svim fazama postupka iznesu argumente i dokaze koje smatraju da su važni za njihove slučajeve.
48. Svi argumenti podnosioca zahteva koji su bili relevantni za rešavanje spora su na odgovarajući način saslušani i razmotreni od strane sudova. Svi materijalni i pravni razlozi vezani za osporene odluke su detaljno predstavljeni od strane podnosioca zahteva i Sud zaključuje da su postupci u redovnim sudovima u celini bili pravični (vidi: *mutatis mutandis*, presuda ESLJP od 21. januara 1999. godine, *Garcia Ruiz protiv Španije*, br. 30544/96, stavovi 29 i 30).
49. Sama činjenica da podnosioci zahteva nisu zadovoljni ishodom odluka Vrhovnog suda ili pominjanje članova Ustava nije dovoljno da se izgradi tvrdnja o ustavnoj povredi. Kada se tvrde takve povrede Ustava, podnosioci zahteva moraju obezbediti obrazložene tvrdnje i ubedljive argumente (vidi: *mutatis mutandis*, slučaj Ustavnog suda KI 136/14, *Abdullah Bajqinca*, rešenje o neprihvatljivosti od 10. februara 2015. godine, stav 33).
50. Štaviše, Sud takođe primećuje da su predočene činjenice i tvrdnje podnosioca zahteva identične sa nekoliko zahteva za koje je Sud odlučio da su neprihvatljivi (vidi: slučajeve Ustavnog suda KI73/17 KI78/17 i KI85/17, *Istref Rexhepi i 28 drugih*, rešenje o neprihvatljivosti od 30. novembra 2017. godine).

51. Kao rezime, Sud smatra da podnosioci zahteva nisu dostavili činjenice i argumente koji ukazuju na to da su postupci u redovnim sudovima na neki način predstavljali ustavnu povredu njihovih prava garantovanih Ustavom, odnosno člana 21. [Opšta načela], 22. [Direktna primena međunarodnih sporazuma i instrumenata], 53. [Tumačenje odredbi ljudskih prava] i 54. [Sudska zaštita prava] Ustava, člana 6. EKLjP ili člana 15. UDLjP.
52. Shodno tome, zahtevi podnosioca su očigledno neosnovani na ustavnim osnovama i treba da se proglase neprihvatljivim u skladu sa članom 48. Zakona i pravilom 36 (1) (d) i (2) (d) Poslovnika.

IZ TIH RAZLOGA

Ustavni sud Kosova, u skladu sa članom 113.7 Ustava, članom 48. Zakona i pravilom 36 (1) (d) i (2) (b) (d) Poslovnika, na sednici održanoj 10. januara 2018. godine jednoglasno

ODLUČUJE

- I. DA PROGLASI zahteve neprihvatljivim;
- II. DA DOSTAVI ovu odluku stranama;
- III. DA OBJAVI ovu odluku u Službenom listu u skladu sa članom 20.4 Zakona;
- IV. Ova odluka stupa na snagu odmah

Sudija izvestilac

Selvete Gërxhaliu-Krasniqi

Predsednica Ustavnog suda

Arta Rama-Hajrizi